

Fra det gamle Gundsømagle

Egnshistorisk Nyt nr. 3 – 1991 – udgivet af Egnshistorisk Forening i Gundsø

Postkortet er lånt hos Fl. Rud Pedersen, Gundsømagle. Kortet er fra før 1920. Bagest og lidt til venstre i billedet ligger gården Ejlsøholm. Tilhøjre ses Fiskergården. I midten ses Den gl. Ladegård og i forgrunden Gundsømagle smedje.

Fra det gamle Gundsømagle

Pens. Oluf Jensen, Ølsted, der i mange år var overpostbud i Frederiksværk, har flere gange skrevet erindringer fra Gundsø-egnen. Oluf Jensen er født i 1902 i Postgården i Jyllinge, men opvokset på Ejlsøholm i Gundsømagle.

Vi bringer her nogle uddrag af hans erindringer, der er skrevet i 1958 og trykt i tidskriftet "Jul i Nordsjælland".

"For 50 år siden, ja, før den tid, var der et broget liv i de store tørvemoser på begge sider af åen fra Værebrosø til Løje sø.

Arbejdet begyndte, så snart grønsværen kunne bære trillebørene, og det varede til henimod høst. Der boede dengang ca. 800 mennesker i Gundsømagle, og der hørte store mosearealer til byen. Men der kom også folk fra Jyllinge og andre landsbyer helt ned ad mod Roskilde for at hente tørv. Arbejdet i moserne var tit hårdt, og flere steder måtte tørvegravene hver morgen tømmes for vand, inden man kunne begynde. Det skete med håndkraft, og det stykke ekstraarbejde fik man ikke noget for. Prisen for selve tørvegravningen var 16 øre pr. løbende favn, og der skulle hænges i, for at der kunne komme en - set med vor tids øjne - lille dagløn ud af det.

Som regel kom gårdmændene den første søndag i april og var med til at læsse trillebøre, værktøj og skærme af ved moserne. Inden de kørte hjem igen, blev der taget et enkelt spadestik - så var der ikke begyndt på en mandag! Overtroen var stærkt udbredt blandt folk dengang - ja, den er det vel sine steder endnu på visse områder...

Når høsten var "lige op over", sluttede livet i moserne, for hver mand havde sin gård at passe med høstdage.

Arbejdet på markerne var strengt, men det var også fuldt af poesi, når man havde øje for det, og når sæden var sat i stakke, kom i første omgang høstgildet og derefter Mikkelsgildet, hvor hele familien var med.

Mikkelsgilderne begyndte kl. 2, og traktementet bestod af oksekødssuppe og kold vandringsengrød med rosiner og peberrodssovs.

Manden på den gård, jeg kendte bedst, var lidt af en skælm, men god nok ellers. Min far skulle have 50 kr. for høstarbejdet, enten det blev kort eller langvarigt. Det skete så en gang, at gårdmanden stak min far en hundredkroneseddel, som han skulle have tilbage på. Det regnede han ikke med kunne lade sig gøre, og så ville der blive grinset af min far. Men om forladelse! Far havde ved tørveskæringen fået skrabet 50 kr. sammen og kunne veksle! Så var det bonden, der blev til grin!

Når høsten var forbi, begyndte man med damptærskningen. En halv snes mand eller et dusin måske fulgte med dampmaskinen, og når tærskningen var overstået, kom arbejdet med at skære rør. Dengang var der et stort rørskår. Det var inden der blev oprettet rørvævsfabrik.

En gadehusmand skulle helst have tjent så meget om sommeren, at han

kunne gå et stykke tid om vinteren uden at tjene noget. Nogle af dem var måske så heldige, at de fik arbejde med at slå sten, men tit måtte de gå både en og to mil for at komme til stenpladsen. Faste priser på sten-slagning var der ikke. Der blev holdt licitation – hvor de så stod og bød hinanden ned! Prisen på kommunesten var 12-13 kr. favnen. Amtet, der skulle have en finere kvalitet, betalte 15-16 kr.

Ved vintertid var der enkelte, der fik snetegn. De skulle så møde på Stenløse station, når der var sne-storm.

Min far havde i flere vintre tærsket med plejl til 66 øre (2 mark) om da-

gen. Det gav jo ikke store penge, men de var glade, når der bare var arbejde at få. Udgifterne var også derefter – statsskatten udgjorde f. eks. 65 øre kvartalet – og dog kunne den mørke og kolde årstid være streng nok at komme igennem for familier med børn.

Vi havde 2 mil til Roskilde, og skulle manden til staden, så gik turen til fods. Drejede det sig om en udflugt for hele familien, blev der lånt et køretøj på den gård, hvor man gjorde høstarbejde. Rygtedes det, at nogen skulle til bys, var der gerne mange ærinder at besørge for naboerne."

Red.: Teksten fortsætter i næste nr.

Forsættelsen i næste nr.: EHN nr. 4 - 1991

Juleminder fra barndomsdage

Pens. overpostbud Oluf Jensen, Ølsted, er opvokset i Gundsømagle. Han har i sine erindringer fra Gundsø-egnen beskrevet barndomshjemmets første juletræ på følgende måde:

"Vores første juletræ i mit barndomshjem fik vi i 1911, da var jeg 9 år. Det blev nu også det sidste for mit vedkommende, for de næste 4 juleaftener tilbragte jeg, der hvor jeg tjente om sommeren. Vores første juletræ var ikke et træ men et kosteskæft. Min far havde fået nogle grankviste på et gårdsted ude på Gundsømagle holme, og disse blev bundet på skæftet, og så var det "juletræ". Nu kan jeg godt se, at det ikke havde noget med træ at gøre. Men egnen var fattig på gran, og det nærmeste var Ganløse skov, der var 2 mil, eller Boserup, ligeledes 2 mil borte.

Der blev holdt juletræ hvert år i forsamlingshuset. Det var en juletræskomité, der stod for det; alt pynten blev lavet af kvinderne: hjerter, kurve og kræmmerhuse. Det foregik på den måde, at de gik sammen et par aftener inden jul. Far var med i bestyrelsen et par år. Der var 2 store træer, når de så var plyndret, blev der holdt auktion over dem, de kom på 5 kr. stykket".

